

УДК 811(07)(4)

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Оксана Першуківа

Стаття присвячена питанням модернізації галузі навчання іноземних мов у країнах Європи. Розглядаються аспекти оновлення змісту та основні тенденції модернізації навчання; приділено увагу найбільш перспективним підходам, що з'явилися в процесі модернізації зазначеної освітньої галузі.

Постановка проблеми. Освіта у сучасній Європі розуміється як засіб розвитку самосвідомості цивілізації, опанування основ філософії та інших наук, ознайомлення із найважливішими творами мистецтва і літератури. Основне завдання освіти в умовах полікультурного соціуму об'єднаної Європи полягає у формуванні та розвитку особистості, але не завдяки накопиченню певних фактів, а шляхом засвоєння певного змісту, в першу чергу завдяки читанню, в тому числі іноземними мовами. Здатність послуговуватися кількома іноземними мовами в наш час зумовлена не тільки економічними, але значною мірою і загальноосвітніми факторами політичного та культурного розвитку особистості. Тому багатомовність є невід'ємною рисою сьогоденних і майбутніх громадян країн Об'єднаної Європи. Разом із тим, на сучасному етапі розвитку суспільства різко зростає роль культурної функції освіти, яка із освітнього засобу перетворюється на механізм розвитку культури, формування образу світу та людини у цьому світі. Який образ громадянина Європи має сформулювати освітня галузь «Іноземна мова» в умовах об'єднання? Спробуємо дати відповідь на це запитання.

Сьогодні галузь навчання іноземних мов поряд з іншими предметами гуманітарного профілю відіграє особливу роль у формуванні та розвитку особистості громадян інтегрованої Європи. В умовах багатомовного та полікультурного суспільства галузь навчання іноземних мов має задовольняти потреби багатьох мільйонів громадян, створити необхідні умови для особистісно зорієнтованого навчання іншомовному спілкуванню, в основі якого є учень із власними потребами та інтересами.

Освічена людина є продуктом своєї культури, і це дозволяє їй бути толерантною. *Толерантність освіченої людини* слід розуміти не тільки як вимушеність бути терпимим, але і як визнання іншого світосприйняття як рівноправного, іншої особистості та культури як необхідної умови збагачення власного існування у сучасному світі, де здійснюється поступове зближення різних народів.

Готовність бути мобільним як відповідь на глобалізаційні процеси в сучасній економіці Європи та світу це - підготовка учнів до вільного пересування завдяки володінню іншомовним мовленням в межах ЄС і спілкування із співрозмовниками, для яких виучувана мова є як рідною, так і іноземною. Оскільки вплив нових технологій суттєво змінює європейське сьогодення і спричиняє серйозні зміни у сфері зайнятості населення, то фахова

підготовка і навчання впродовж усього життя займають чи не найважливіше місце в системі освіти. *Професійна конкурентоспроможність* громадян Європи – це достатньо високий рівень володіння іншомовною та міжкультурною компетенцією, щоб витримувати професійне суперництво з іншими спеціалістами в межах ЄС, відсутність мовної перешкоди.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Отже, в процесі навчання іншомовного спілкування учень має стати толерантним і освіченим, готовим до мобільності та мати достатньо високий рівень професійної конкурентоспроможності. У який саме спосіб має відбуватися модернізація галузі навчання іноземних мов, щоб кожен пересічний європейський випускник набув зазначених вище якостей? У цій статті ми ставимо перед собою завдання розглянути зміни, що стосуються модернізації змісту навчання іноземних мов у загально-методичному плані (стосовно різних іноземних мов, виучуваних у середніх школах країн Європи).

Аналіз останніх досліджень. З'ясуванню численних проблем модернізації європейської галузі навчання іноземних мов присвячено роботи багатьох фахівців, зокрема аспекти мовної політики та багатомовності в Європі вивчали М. Байрам (Buzam), Дж. Беакко (Beacco), А. Бердичевський, Є. Протасова; соціальні та культурні аспекти висвітлювали в роботах Г. Зарате (Zarate), Г. Ньюнер (Newner), Дж. Валдес (Valdes), Є. Пассова, П. Сисієва; профільно орієнтованому та двомовному навчанню приділяли увагу у монографіях та статтях С. Бейкер (Baker), О. Райгейн (Riagain), О. Полякова. Отже, коло різноманітних питань, які підлягають вивченню, досить широке.

Одним із завдань Ради Європи – організації, яка опікується дотриманням демократичних прав людини на Європейському континенті – стало сприяння покращенню якості викладання та методик навчання іноземних мов, зокрема, використанню єдиних стандартів викладання та навчання іноземних мов. Вирішенню цього завдання присвячено багато років кропіткої праці спеціалістів, і увесь цей процес мав відображення у вигляді модернізації усього процесу навчання та змісту навчання іноземних мов зокрема. Зміни в цій європейській освітній галузі сьогодні орієнтовано не стільки на засвоєння учнями певної суми знань, скільки на розвиток їх особистості, здатності до пізнання. Це значить, що загальноосвітня школа повинна формувати у школяра цілісну систему універсальних знань, умінь та навичок, а також здатність до самостійної діяльності та особистої відповідальності. Крім того, невід'ємними аспектами сьогодення є підготовка майбутніх громадян до громадянської відповідальності та правового самоусвідомлення, виховання ініціативності, самостійності, толерантності, духовності та культури.

Розглянемо головні тенденції модернізації навчання іноземних мов. *Компетентнісний підхід та стандартизація* стали відповіддю на вимогу європейського суспільства надати освіті високої якості, відповідності вимогам часу. Сьогодні компетентнісний підхід – один з підходів, який протиставляється іншому, зорієнтованому в першу чергу на знання, трансляцію вчителем і накопичення учнем інформації стосовно певного навчального предмета. Введення компетентісного підходу в нормативну і практичну складову освіти дає змогу розв'язати проблему, типову для школи, коли учні можуть гарно

оволодіти набором теоретичних знань, але відчувають значні труднощі в діяльності, коли необхідне використання цих знань для вирішення конкретних завдань чи проблемних ситуацій. Тому в процесі навчання обов'язково має бути передбачена діяльність, спрямована на формування практичних умінь та набуття досвіду користування повним набором теоретичних знань [11].

Компетентісний підхід в галузі навчання іноземних мов – це спроба привести у відповідність, завдяки наявності іноземної компетенції у членів суспільства, з одного боку, потреби особистості інтегруватися в суспільство, а з іншого, - потреби суспільства використовувати потенціал кожної особистості для забезпечення свого економічного, культурного і політичного саморозвитку.

Процес *стандартизації* навчання здійснювався на базі низки проектів під егідою Ради Європи з культурного співробітництва, що відбувалися з початку 1970 років [7; 13]. Він полягав у розробці основних методичних і лінгвістичних принципів для визначення мети навчання різних мов. Наступним завданням стала уніфікація навчального процесу, або придатність для порівняння результатів навчання іноземної мови в різних формах та умовах, створення шкали рівнів іноземної компетенції. Ці матеріали було призначено для спеціалістів, які мають справу з організацією та забезпеченням навчального процесу - викладачів, екзаменаторів, методистів, розробників навчальних програм, а також для самих учнів, для усіх, чия діяльність пов'язана із навчанням іноземних мов. Досягнута уніфікація рівнів навчання привела до єдності мети, змісту і засобів навчання, а також контролю результатів. Окрім того, уніфікація дала можливість значно економити матеріальні, людські та інші ресурси, що витрачаються на навчання в різних європейських країнах. Особливе місце в названій вище уніфікації займає рівень *Threshold (B1)*. Цей рівень містить опис мети та змісту навчання іноземній мові для повсякденного спілкування та забезпечує мінімальну комунікативну здатність того, хто вивчає мову, функціонувати в ситуаціях повсякденного життя в умовах полікультурного соціуму. Володіння іноземною мовою відповідно до вимог цього рівня розглядається як одна з умов вільного пересування людей та ідей на території європейського континенту, базою для подальшого вивчення мови з професійною метою [13].

У процесі розвитку навчання іноземних мов у країнах ЄС стало більш орієнтованим на потреби особистості учня, на його бажання інтегруватися в суспільне життя. Іншими словами, воно стало особистісно зорієнтованим. У центрі всього процесу навчання тепер перебуває учень із його навчальними інтересами та потребами. Визнання *особистісно зорієнтованого підходу* у навчанні іноземних мов привело до змін у постановці мети, відборі змісту, принципів та технологій навчання, отже відбулися суттєві зміни у парадигмі викладання навчального предмета «Іноземна мова» [3; 9; 12].

Тривалий час у Європі існували два протилежні напрями. Представники першого виступали за встановлення та визнання англійської мови як глобальної, як засобу міжнародного спілкування, або *lingua franca*, та вимагали визнання її домінуючого вивчення як першої іноземної на рівні середньої і вищої школи. Прихильники другого закликали до сприяння багатомовності та багатокультурності громадян Європи шляхом опанування якомога більшої

кількості мов для життя і полегшення умов працевлаштування в майбутньому [4;10]. На щастя, соціально-політичний розвиток країн Європи в останні десятиріччя сприяв розв'язанню суперечки та появі нових перспектив європейської політики в галузі навчання іноземних мов.

У сучасних умовах здатність спілкуватися іноземною мовою набуває нового змісту. Опанування двох іноземних мов, крім рідної, є необхідністю, оскільки часто мови виконують різні функції, зокрема є засобом вираження етнічної приналежності та запорукою забезпечення конкурентоздатності на європейському та світовому ринках праці [3; 8].

В умовах полікультурності європейського соціуму особливого значення набуває здатність жити поруч та вміння спілкуватися з представниками інших культур, або здатність до міжкультурної комунікації, «діалогу культур». Здатність до такої міжкультурної комунікації забезпечить наявність сформованої міжкультурної комунікативної компетенції. Слід також відзначити, що міжкультурна компетенція – це результат опанування багатьох загальноосвітніх предметів не лише гуманітарного спрямування, хоча провідна роль належить саме мовним дисциплінам, а також вивченню літературних творів рідної культури та літературних творів іноземною мовою. Значну роль відіграють історія, біологія, географія та інші природничі дисципліни, важко переоцінити роль у цьому процесі мистецьких дисциплін. Адже формування міжкультурної компетенції значно залежить також від загальної культури особистості та її соціальної компетенції.

Стосовно навчального предмета «Іноземна мова» слід відзначити, що міжкультурна комунікація формується в процесі опанування іншомовної інформації чи безпосереднього спілкування з представниками чужої культури, для яких виучувана мова є рідною, або так само виучуваною, спілкування при цьому відбувається засобами іноземної мови. При цьому відбувається комунікація, закони якої відмінні від тих, що відбуваються між представниками однієї і тієї ж культури, адже таке спілкування імпліцитно спирається на добре відомий їм культурний фон. Характерною ознакою міжкультурного підходу до навчання та викладання іноземних мов, перш за все, є його зорієнтованість на учня, того, хто опановує нову мову, серйозно ставлячись при цьому до формування в учнів адекватного ставлення до проявів чужої культурної ідентичності. Це дає можливість сформулювати соціокультурний контекст навчання іноземної мови та культури народу, що використовує виучувану мову для спілкування як рідну (структуру, традиції, систему цінностей). Тому під терміном «міжкультурне навчання» слід розуміти освітньо-розвивальний процес, в ході якого обидві культури (рідна та іншомовна) відіграють суттєву роль і проявляються як культурні віддалення та культурні зближення, і тим самим дають початок третій культурі, яка характеризується новим поглядом на власну особистість та перебуванням на межі між рідною та іноземною культурою [1; 2; 5; 9].

Всі ці аспекти отримали своє відображення в сучасному змісті навчання. В результаті докладного вивчення програм навчання іноземних мов у країнах Європи ми прийшли до висновку, що модернізований зміст навчання іноземної мови у своїй основі має два аспекти: дидактичний та виховний.

Зважаючи на невеликі відмінності у формулюванні, можна зробити висновок, що *дидактичний аспект* змісту навчання спрямовано на розвиток в учнів знань, умінь та навичок. Знання у змісті іноземних мов – це:

- реалії, тобто топоніми, антропоніми, етнографічні, суспільно-політичні об'єкти;
- сукупність відомостей культурного, історичного, географічного та прагматичного характеру;
- елементи побутового та суспільного життя в країні, варіанти соціально зумовленої поведінки населення за допомогою тематики, в якій наявні теми, пов'язані із житлом, способом життя в селах та містах, сімейними стосунками, освітою, роботою, відпочинком; соціальними ролями;
- ознайомлення із культурно детермінованими варіантами вербальної та невербальної поведінки, а саме: культурним життям, засобами масової інформації, соціокомунікативними нормами, із конотативними значеннями слів.

Формування вмінь та навичок в учнів відбувається у процесі діяльності:

- при встановленні контакту із представниками іншомовної культури за допомогою виучуваної іноземної мови;
- при владнанні непорозумінь в основі яких лежать культурні особливості;
- за умови здатності бути культурним посередником між власною та іноземною культурами;
- завдяки вмінню знаходити інформацію соціокультурного змісту із різноманітних джерел, вмінню вибрати соціально прийнятний стиль спілкування.

Особливого значення сьогодні набуває *виховний аспект*, який включає :

- формування позитивного ставлення до проявів «чужого», тобто ставлення до іншої культури, її ціннісних орієнтацій (*attitudes and values*), досвід такого спілкування;
- усвідомлення власного упередженого ставлення та сприйняття проявів іншомовної культури,
- готовність до критичного перегляду власного ставлення до якихось феноменів дійсності;
- толерантність до представників інших культур;
- неупереджене ставлення до інформації;
- ідеологічна нейтральність;
- культурний релятивізм (відсутність рис етноцентризму).

Якими є особливості навчання іноземній мові в умовах полікультурності європейського соціуму? Процес навчання іноземній мові повинен перетворитися в навчання «розуміння чужого», спрямоване на боротьбу із ксенофобією та існуючими стереотипами, на виховання толерантності у ставленні до представників інших культур [1; 5; 7; 9].

У дослідженнях, присвячених міжкультурному навчанню, європейські фахівці (Ж. Зарат, М. Нойнер та інші) підкреслюють, що масовий перехід до нього вимагає зміни усієї системи навчання іноземній мові, тому що не можна змінити мету навчання і лишити без змін усі інші її компоненти, а саме: зміст, форми, методи і засоби навчання [9]. Адже що в процесі міжкультурного

навчання відбувається:

- інтерпретація засвоєних фактів базової культури (власної культури учня) в міжкультурних контактних та конфліктних ситуаціях, виділення так званих «культурних стандартів» етнічного, політичного та економічного плану, що впливають на мислення, цінності і дії представників даної конкретної культури, або формування ціннісних орієнтацій особистості;
- перегляд міжкультурних ситуацій, у процесі яких учні виконують ролі представників базових культур, при цьому відбувається зміна системи контекстуалізації особистості, мається на увазі зміна її культурного фону в процесі спілкування зі співрозмовником, представником іншої культури, що веде до виникнення «третьої культури особистості»; при цьому формуються якості, звички, способи діяльності особистості [9].

Особливою мірою процес оновлення стосується розробки підручників та посібників нового покоління, побудованих за принципом міжкультурного навчання, та підготовки вчителів, здатних працювати за підручниками, мета яких полягає у формуванні міжкультурної компетенції. Тому для реалізації змісту навчання іноземної мови в рамках особистісно зорієнтованого компетентнісного підходу до навчання в умовах полікультурного соціуму необхідно мати вчителів, готових навчати іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації. В рамках реформування сучасний європейський учитель іноземної мови – це спеціаліст із багатомовності для різних ступенів навчання, включаючи професійно зорієнтоване, посередник між рідною та іншомовною культурою учнів, висококласний спеціаліст – експерт, що володіє технологією міжкультурного багатомовного навчання. Окрім того, сучасний учитель – це лідер у процесі пізнання, авторитет у всіх сферах спілкування з учнями. Разом із тим, не менш важливим є розуміння, що учитель – також людина, яка має право на помилку, але він уміє визнавати свої помилки і не претендує «на право віщати істину в останній інстанції». Не існує сильнішого засобу мотивації, ніж власний позитивний приклад, постійна зацікавленість учителя іноземною мовою та культурою країни, мова якої вивчається, але і цим засобом слід користуватися уміло, адже навіть крапля нещирості може призвести до діаметрально протилежного результату.

Іншою необхідною складовою процесу реалізації змісту є наявність навчальних матеріалів, підручників та посібників, створених в рамках компетентнісного підходу до навчання іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації. Основним недоліком підручників, де використовується тільки комунікативна методика, європейські фахівці-методисти вбачають те, що саме текст підручника, а не учень визначає пріоритети в навчанні іноземної мови. Комунікативно-орієнтований підручник обмежується типовими ситуаціями спілкування, абсолютно не беручи до уваги індивідуальні особливості особистості учня, зумовлені його базовою культурою. Підручник сьогодні – один із компонентів цілого комплексу засобів навчання. В наш час неможливо розглядати підручник ізольовано, у відриві від інших компонентів. Адже сьогодні ми є свідками виникнення принципово нового навчального середовища. Чим різноманітнішим воно буде, тим цікавішим, ефективнішим буде навчальний процес. Інтернет дає змогу використовувати нові джерела

інформації, комп'ютер робить доступними нові інструменти – текстові та графічні редактори, бази даних і так далі. Але саме підручник має виконувати дві функції, перша з них – основний носій навчальної інформації на уроці, а друга – організатор навчальної діяльності. Сучасні навчальні матеріали європейського рівня мають відповідати головній меті – забезпечувати особистісну та соціальну успішність учнів, найбільш повно враховувати їхні індивідуальні потреби; узгоджувати освітні потреби сім'ї, суспільства та держави; сприяти підвищенню ефективності, якості та доступності шкільного навчання. Нові підручники й посібники мають бути спрямовані на створення єдиного, принципово нового навчального середовища [6; 8].

Крім цього, нова парадигма освіти спричинила зміни і в *формах оцінювання та контролю* рівня володіння іншомовною комунікативною компетенцією. Як уже відзначалося вище, нова система спрямована на перевірку не того, чого учні не вміють, а того, на що вони здатні. Ця система зорієнтована на реальні життєві потреби, засвоєння фонові інформації про факти виучуваної культури чи культур у вигляді текстів на контрастивній основі, при порівнянні із фактами власної культури, у виділенні контрастів між культурами, що становить процес отримання нових знань.

Запровадження особистісно зорієнтованого підходу, як нової парадигми освіти та виховання в сучасній європейській школі, спричинили зміни у постановці мети, відборі змісту, принципів та технологій навчання. На основі аналізу офіційних програм навчання у країнах ЄС ми можемо стверджувати, що в результаті реформування галузі навчання іноземних мов в країнах ЄС *мета навчання іноземних мов* полягає у формуванні та розвитку:

- комунікативної культури школярів, складовими якої є мовна, мовленнєва та соціокультурна компетенції, необхідні для спілкування на рівні порогового та просунутого рівнів, навчання нормам міжкультурного спілкування засобами іноземної мови, розвитку культури усного та писемного мовлення в умовах офіційного та неофіційного спілкування;
- поваги до інших культур та народів, готовності до ділового співробітництва та взаємодії, спільного розв'язання загальнолюдських проблем;
- самоосвітнього потенціалу молоді в опануванні іншими мовами, ознайомлення з розмаїттям сучасного багатомовного та полікультурного світу;
- інтелектуальних та творчих здібностей учнів.

Основними напрямками модернізації соціокультурного компонента змісту навчання іноземної мови в сучасній європейській школі є:

- Впровадження «європейського виміру», тобто включення тем, пов'язаних:
 - з геополітичним портретом сучасної Європи, політичними та соціальними європейськими структурами;
 - з історичною спадщиною Європи, ідеями державності й свободи в суспільстві;
 - із загальноєвропейською культурою та європейським культурним розмаїттям;
 - з багатомовністю сучасної Європи та лінгвістичними правами людини;
 - з історією розвитку ідей єдиного загальноєвропейського дому за

збереженням культурного розмаїття його громадян;

- із прагненням до збалансованості інтересів представників різних країн та народів Європи спільними акціями, спрямованими на розв'язання екологічних, економічних, соціальних і політичних проблем сучасної Європи і світу;
 - із загальноєвропейськими цінностями (свободою, демократією, правами людини в суспільстві);
 - з повагою до загальноєвропейських законодавчих актів про права людини,
 - з відкритістю й толерантністю до представників інших культур, готовністю вивчати традиції і звичаї інших народів;
 - з відмовою від стереотипів і упередженого ставлення, готовністю знайти взаєморозуміння.
- Підготовка до «діалогу культур», що охоплює:
 - знання особливостей та досягнень культури рідного народу й готовність представляти рідну культуру в умовах іншомовного оточення;
 - вміння пояснювати факти рідної культури зарубіжному гостеві, досвід культурного посередника між представниками рідної та іншомовної культур;
 - обізнаність із культурними особливостями основних націй та народностей, готовність докладно про них розповісти іноземною мовою.
 - Навчання вчитися, що означає:
 - опанування технологій здобувати, систематизувати й узагальнювати письмову й усну інформацію соціокультурного плану з різних джерел – довідників, посібників, художньої й наукової літератури, творів мистецтва, засобів масової інформації, зустрічей;
 - використання іноземної мови як засобу навчання, тобто вивчення одного чи кількох предметів за допомогою іноземної мови;
 - оволодіння компенсаторними вміннями, тобто вміннями порозумітися за умов дефіциту мовних засобів;
 - вміння реферувати й анотувати матеріали з теми, представляти вербальну інформацію систематизовано у вигляді таблиць, схем, діаграм;
 - вміння впізнавати стереотипи в інформаційно-рекламних, публіцистичних і художніх текстах;
 - ознайомлення з технологіями захисту від культурного вандалізму, культурної дискримінації, спроб маніпулювати свідомістю людей за допомогою засобів масової інформації.

Якими ж є підходи, що з'явилися в процесі модернізації навчання іноземних мов в країнах Європи? Розглянемо найбільш вагомі та найчастіше вживані. Задля формування професійної конкурентоспроможності учнів у змісті навчання іноземної мови у старшій школі провідних європейських країн або на ланці професійно орієнтованого (уже після закінчення обов'язкової освіти) навчання передбачено підготовку, зміст якої складається із двох

компонентів. Перший - це загальний компонент (*general language learning*), метою якого є формування та підтримка уже існуючої іншомовної комунікативної компетенції та її удосконалення. Характерною ознакою загального компонента змісту навчання іноземної мови є наповненість елементами міжкультурного виміру. В рамках міжкультурного підходу головна мета навчання полягає у сприянні розвитку цілісної особистості того, хто вивчає мову, його самоусвідомленню шляхом збагачення досвіду, розуміння відмінностей між мовами та культурами.

Однією із цілей навчання є формування в учнів міжкультурної свідомості. Іншим компонентом змісту є професійний компонент, спрямований на формування професійних мовних навичок (*occupation specific instruction*). Зміст професійно-орієнтованого навчання безпосередньо пов'язаний із сферою майбутньої діяльності та комунікативних потреб, які при цьому виникають, видів типових комунікативних ситуацій безпосереднього та опосередкованого спілкування.

Особливістю профільно зорієнтованого навчання іноземної мови є те, що таке навчання не зводиться лише до навчання учнів певному «спеціалізованому» варіанту будь-якої іноземної мови, хоча в кожній із мов є певні відмінності, характерні для специфічного контексту використання мови, до зустрічі з якими учнів слід підготувати. Але знання професійної лексики та граматики не може компенсувати відсутність знань та умінь, іншими словами – недостатню сформованість комунікативної компетенції або її відсутність. Отже, принципи навчання загального компонента іноземної мови (*general language learning*) та професійного компонента, спрямованого на формування професійних мовних навичок (*occupation specific instruction*) є однаковими, тому навчання професійного компонента слід розглядати як підхід до навчання, заснований на потребах учнів, їх майбутній спеціальності, а тому відбір змісту та методів навчання підпорядковується цим потребам, за умови забезпечення необхідного рівня сформованості комунікативної компетенції.

Сьогодні CLIL («інтегроване навчання змісту та мови») вважають однією із найбільш перспективних платформ для розвитку інноваційних методологічних підходів. Підхід до навчання, у якому іноземна мова використовується як засіб навчання, має коефіцієнт корисної дії значно вищий, ніж просто навчання іноземної мови. Зокрема, як визначають фахівці, характерними ознаками є інтенсивність навчання, постійна наявність тематики для навчання та надзвичайно високий рівень умотивованості учнів. Тому розвиток CLIL, або як його ще називають «імерсійного навчання» сьогодні користується значною підтримкою в країнах Європи. Цей напрямок уже має кілька форм, що значно відрізняються одна від одної, існують різні підходи до реалізації змісту та організації навчання. У травні 2005 року на Симпозіумі в Люксембурзі «Зміни у навчанні у Європі: можливості багатомовної освіти» (*Changing European classroom: The Potential of Plurilingual Education*) йшлося про високі потенційні можливості багатомовної освіти задля її ефективного реформування, про шляхи стимулювання вчителів немовних предметів бути готовими до викладання свого предмета за допомогою іноземної мови.

Найбільш уживаними для імерсійного навчання є сьогодні англійська,

французька та німецька мови. Хоча слід відзначити, що в Польщі, Румунії та інших країнах Європи як засіб навчання використовують мови національних меншин та регіональні мови. Потенційний період імерсійного навчання відповідає періоду обов'язкового навчання (в середньому 9 – 10 років), але реальний час, відведений на таке навчання значно відрізняється у різних країнах. Суттєву роль у цьому відіграють можливості шкіл забезпечити таке навчання. Імерсійне навчання часто пов'язане:

- з *політикою*, цей фактор відіграє особливу роль у країнах, де існує кілька іноземних мов та мають особливі зв'язки з сусідніми країнами або країнами, що знаходяться на певній відстані, але пов'язані певними політичними зв'язками;
- з *географічним* фактором, зокрема, історично замалою територією для населення, яке належить до однієї національності, що спричинило міграції особливо в прикордонні райони, а також історичне проживання населення, що належить до певної національності, на території іншої країни.
- з *демографічним фактором*, або існуванням у країнах національних меншин, мовними та професійними потребами особистостей, здатних володіти відмінними від державної чи офіційної мовами.

Ці фактори сприяли розширенню території імерсійного навчання в Європі. Більшість країн підтвердили його необхідність на законодавчому рівні. В багатьох європейських країнах таке навчання уже є передбаченим у державній програмі. До таких станом на 2006 рік належать: Швеція, Фінляндія, Латвія, Естонія, Польща, Чехія, Австрія, Угорщина, Румунія та Франція.

Отже, сьогодні мета навчання іноземних мов полягає у підготовці громадянина:

- толерантного та освіченого, який визнає інше світосприйняття як рівноправне, спілкування з представниками інших культур сприймає як необхідну умову збагачення власного існування у сучасному світі, де здійснюється поступове зближення різних народів:
- мобільного, завдяки опануванню іншомовним мовленням, готового до вільного пересування в межах ЄС та спілкування зі співрозмовниками, для яких виучувана мова є як рідною, так і іноземною.
- професійно конкурентоспроможного, з достатньо високим рівнем володіння іншомовною та міжкультурною компетенцією щоб витримувати професійне суперництво з іншими спеціалістами в межах ЄС.

Висновки. Отже, модернізація навчання іноземних мов в країнах Європи спрямована на досягнення високої якості освіти у відповідності до вимог часу, збалансування потреб кожної особистості та суспільства, уніфікації навчального процесу. Зміни, спрямовані на модернізацію навчання іноземних мов як освітньої галузі, полягають, у першу чергу, у *модернізації змісту*, зокрема розвитку соціокультурного його компонента та спрямованості на опанування міжкультурної компетенції. *Провідними тенденціями цього процесу є:* особистісна орієнтація і багатомовність навчання; компетентнісний підхід і стандартизація; зміни у вимогах до навчальних матеріалів, підготовки вчителів, у формах оцінювання. Найбільш перспективними *підходами до навчання, що з'явилися в процесі модернізації*, ми вважаємо професійно зорієнтоване навчання та імерсійну освіту.

Список використаних джерел

1. Бердичевский А.Л. Языковая политика и методика преподавания иностранных языков в странах Европы. // Иностранные языки в школе. - 2002. - №5. - С.17-22.
2. Пассов Е.И. Коммуникативное иноязычное образование. Концепция развития индивидуальности в диалоге культур. - Липецк: Изд-во Липецк. гос.пед.ин-та, 1998. - 199 с.
3. Поляков О.Г. Профильно-ориентированное обучение английскому языку и лингвистические факторы, влияющие на проектирование курса. // Иностранные языки в школе. - 2004.- №2. - С.6-10.
4. Протасова Е.Ю. Проблемы многоязычия в странах Европейского Союза.// Иностранные языки в школе. - 1998. - №5. - С.107 - 109.
5. Сысоев П.В. Язык и культура: в поисках нового направления в преподавании культуры страны изучаемого языка // Иностранные языки в школе. - 2001. - №4. - С. 12 - 17.
6. Approaches to Materials Design in European Textbooks: Implementing Principles of Autonomy, Cultural Awareness. Ed: Fenner Ann-Britt, Newby David. - European Center for Modern Languages, 2000. - 221p.
7. Beacco J.C., Byram M. Guide for the Development of Language Educational Policies in Europe. From Linguistic Diversity to Plurilingual Education. Council of Europe, Language policy Division, 2002.- 115 p.
8. Brander P., Carmen C., Vincente J., Rui G., Taylor M. Education pack: Ideas, resources, methods and activities for informal intercultural education with young people and adults. - European Youth Center, 2005. - 203p.
9. Byram M., Tost Planet M. Social Dimension: Intercultural Competence Through Foreign Language Learning. A joint publication of the European Centre for Modern Languages (Graz) and the Modern Language Division (Strasbourg). Council of Europe, 2000. - 194 p.
10. Byram M., Zarate G., Newner G. Sociocultural competence in language learning and teaching. Studies towards Common European Framework of Reference for language learning and teaching. Education Committee Council for Cultural Co-operation. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1997. - 122 p.
11. Content and language integrated learning (CLIL) at school in Europe, 2006, Eurydice. 80 p.
12. A Feasibility study concerning the creation of the European agency for linguistic diversity and language learning. Final Report European Commission, Directorate, 2005, 119 p.
13. Foreign Language Teaching in Schools in Europe. European Commission, The Information Network on Education in Europe. Printed in Belgium -2001.- 227p.
14. Trim J. Language learning for European citizenship. Final report (1989-1996).- Strasbourg: Council for Cultural Cooperation. Council of Europe Publishing, 1997. - 101p.
15. Valdes J.M. Culture Bound. Bridging the cultural gap in language teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 1986. - 222 p.